

Zeitschrift: Annalas da la Societad Retorumantscha
Herausgeber: Societad Retorumantscha
Band: 58 (1944)

Nachruf: Prof. Dr. Louis Gauchat
Autor: Schorta, Andrea

Nutzungsbedingungen

Die ETH-Bibliothek ist die Anbieterin der digitalisierten Zeitschriften auf E-Periodica. Sie besitzt keine Urheberrechte an den Zeitschriften und ist nicht verantwortlich für deren Inhalte. Die Rechte liegen in der Regel bei den Herausgebern beziehungsweise den externen Rechteinhabern. Das Veröffentlichen von Bildern in Print- und Online-Publikationen sowie auf Social Media-Kanälen oder Webseiten ist nur mit vorheriger Genehmigung der Rechteinhaber erlaubt. [Mehr erfahren](#)

Conditions d'utilisation

L'ETH Library est le fournisseur des revues numérisées. Elle ne détient aucun droit d'auteur sur les revues et n'est pas responsable de leur contenu. En règle générale, les droits sont détenus par les éditeurs ou les détenteurs de droits externes. La reproduction d'images dans des publications imprimées ou en ligne ainsi que sur des canaux de médias sociaux ou des sites web n'est autorisée qu'avec l'accord préalable des détenteurs des droits. [En savoir plus](#)

Terms of use

The ETH Library is the provider of the digitised journals. It does not own any copyrights to the journals and is not responsible for their content. The rights usually lie with the publishers or the external rights holders. Publishing images in print and online publications, as well as on social media channels or websites, is only permitted with the prior consent of the rights holders. [Find out more](#)

Download PDF: 02.04.2026

ETH-Bibliothek Zürich, E-Periodica, <https://www.e-periodica.ch>

Prof. Dr. Louis Gauchat

Dad Andrea Schorta.

Da var set ans innan solaiva prof. dr. Louis Gauchat, vivant professor da romanistica a l'università da Turi, fundatur e redatur principal dal «Glossaire des Patois de la Suisse romande» passantar alchünas eivnas da pos e recreaziun sü Planoiras. Illa plaschaivla chasa «Drosaida» cha seis figl Pierre Gauchat tignaiva adüna pronta per el as sentiva'l da chasa. Ils liams ch'el avaiva tessü durant ils ans da forza e vigur cun nossa schlatta ruman-tscha, l'algordanza a tants students our da nossas vals chi avai-van sezzü a seis peis, la memoria da blers viadis tras nossas vschin-chas que tuot al daiva ün sentimaint da prüvadientscha sün quaist toc terrain postà sco ün suler davant ils schlass cuolmens dal Piz Michel, Piz Forbisch e Tschima da Flex. E qua ha el cludi la saira dals 22 avuost 1942 seis ögls per adüna. El staiva in seis 78avel an.

L'importanza da Louis Gauchat sco docent e scienzià güstificheschon cha eir las «Annalas» as algordan dad el cun ün pêr lingias.

El eira nat ils 12 schner 1866 a Les Brenets i'l chantun da Neuchâtel. Seis bap oriund da Lignières s'avaiva tut duonna in Ollanda, üna duonna da fin sentimaint e grand dun per musica e pittura. Dad ella iertet il giuven Louis Gauchat divers trats chi rendavan sia persunalità uschè vasta e profuonda. Id ais dvantà decisiv per sia vita cha in sia chasa paterna a Berna (seis bap s'avaiva domicilià in quaista cità per pussibiltar ün'educaziun adequata a seis infants) ün discurriva trais linguas, il frances, l'ollandais ed il tudais-ch. Sco pro Robert de Planta uschè as colliava eir pro Louis Gauchat cul talent linguistic ün dun musical ourdvar vantüraivel. Seis cello l'accumpagnet durant tuot il cuors da la vita sco fidel cumpagn. Las onuors cha Turi rendet al giuven

L. Garochat

bernais chi avaiava surtut il 1907 l'ordinariat per romanistica, al dand chaschun da tour part activa vi da la vita musicala da la cità sun cumprova, quant ot ch'ün stimaiva seis giudicat e sgür criteri.

Ma a nus sta que ouravant da skizzar cuortamaing il linguist Gauchat, perche sco tal ha el sport a nossa patria ils bains ils plü custaivels e dürabels. Sia dissertaziun cumparsa l'an 1890, üna monografia dal dialect da Dompierre (Fribourg) ais dvantada, sainza ch'el s'avess persögnà, la peidra da chantun dal vast edifiz scientific vi al qual el ha lavurà tuot sia vita. Inspirà dal grand glossari dals dialects da la Svizra tudais-cha (Schweizerisches Idiotikon) refletta el fingià fich bod il plan per l'ediziun d'üna sumgliainta ouvra per la Svizra romanda. Davo avair s'asgürà il patronat da la Confederaziun e dals chantuns romands dà'l l'an 1899 l'attach a la lavur da collecziun sistematica. Il territori ourdvert vast da la Svizra francesa ha üna structura linguistica in plüs grads unica. Aint il triangul fixà dals puncts Ginevra, Porrentrui, Val d'Anniviers (Vallais) as chattan dasper dialects d'üna varietà fonetica sainza üngün congual, citats cun puls dal tuottaffat modern, adversari al «patois», lös ingio cha be il bun frances quinta alch. Gauchat e seis duos cunredactuors Jules Jeanjaquet ed Ernest Tappolet nun as stramantettan da l'incumbenza. In üna infinità da viadis da cumün a cumün han els tscherchà ils vegls patoisants, as han miss davo maisa cun paur e pauras per tadlar e notar lur favella per alura, tuornats a chasa, incorporar quaists s-chazis aint illa cartoteca dal Glossaire. Cul dun da conversar eir cul plü simpel lavuraint in champagna, cul plü pover paster valais per il guadagnar almain per uras pel Glossaire, as univa in Gauchat il spiert e la concepziun severamaing scientifica chi nu permettaiva da's perder in agreablas conversaziuns, ma proseguiva üna mera bain visibla a l'orizont, seguind ün sistem cumprovà e solid. Uschè as raset sur tuot il «pays romand» la rait da cumüns cha'ls redactuors rinserrettan in lur prüma «enquête», uschè naschit l'admirabel questiu-nari chi serviva da directiva in lur lavur culs paur e mansterans. Dal 1904—1907 racoltettan ils redactuors cun agüd d'ün questiu-nari plü pitschen (var 500 plets normals) il material per lur «Tableaux Phonétiques des Patois suisses romands», ovra chi rimplazza l'atlas linguistic ch'els avaiavan progettà per lur dialects.

In lur Bulletin du Glossaire chi sortiva quatter jadas l'an dal

1902—1915 dettan ils redactuors periodicamaing quint da la lavur fatta, da las difficultats incuntradas, da las experiencias, surpraisas, plaschairs e dischillusius sün la stipa senda da lur intrapraisa. Ch'üna tal' ouvra chürada da personalitats sco Gauchat e seis cun-redactuors stuvaiva svagliar l'interess eir dals oters scenziats in Svizzra, ais cler. Schabain cha in nos chantun ils stüdis preliminaris e las prümas collecziuns sistematicas fattas da Robert de Planta per la fundaziun d'ün Dicziunari rumantsch grischun (D. R. G.) proseguivan a medem temp (1899—1904) independentamaing dal Glossaire aise tschert cha'l barat d'ideas tanter ils duos giuvens linguists ha fructifichà vicendaivlamaing la lavur. Cur cha l'an 1907 la Società retorumantscha (S.R.R.) chi daspö il 1904 avaiva surtut il patronat sur dal D.R.G., clamet üna Cumischiun filologica ad assister al giuven redactor Florian Melcher in sia lavur e sias decisiuns da granda portada, s'inclegiaiva que da sai, cha Louis Gauchat, l'experientà redactor dal Glossaire ed ordinarius a l'università da Turi stu vess gnir invidà a tour part activa vi da l'ouvra dals Grischuns insembel cun Robert de Planta e Chasper Pult.

Be chi chi ha chaschun da congualar il D.R.G. cul Glossaire, be chi chi ha cogniziun dals protocols da la Cumischiun filologica illa quala Gauchat ha collavurà durant 35 ans, po güdichar quant früttaivla cha l'operusità da quaist versà lexicograf ais statta eir per noss' ouvra naziunala. Sia granda stima ed affecziun tant pel fundatur da l'ouvra co per seis redactuors Melcher e Pult e seis interess per l'intrapraisa han s-chaffi da prüm d'innan ün' atmosfera da cordiala collavuraziun chi nun ha neir pers da sia forza cur cha la mort avaiva sdrappà davent ils trais Grischuns cha'ls fasciculs dal D.R.G. nomnan sco fundatuors da l'ouvra. Pustüt a partir dal momaint cha'l D.R.G. sortit da seis prüm stadi da preparaziun e chi as preschantettan in schurmas tuot las dumandas d'organisaziun interna dals singuls artichels dal Dicziunari, cur chi gnittan fats tras prof. Pult barmör ils prüms artichels da prova, e dumandadas da diversas stamparias las prümas provas da stampa, las prümas offertas, qua survgnit la vusch dal versà directur dal Glossaire doppia paisa. Da tadlar a seis plets cur ch'el faiva resortir ün o l'oter avantag o inconveniaint da tschertas decisiuns trattas pro si' aigna ouvra eira adüna ün special giodimaint; el s'allegraiva directamaing da propuoner al D.R.G. üna via o üna soluziun megladra co quella

tutta dal Glossaire. Uschè contribuit el sves in ot grà a perfecziunar noss' ouvra e la tecnica dal vocabulari dialectal in general. Seis plets d'approvaziun pronunziats davo la cumparsa dals prüms faschiculs dal D.R.G. ch'el legiaiva cun atenziun e bainvuglientscha sun gnüts registrats cun cour grat, tant dals duos redactuors co da la Cumischiun filologica, als quals seis giudicat eira adüna da prümischna importanza.

Ma na be il cussagl da l'hom da manster nun ans eira custavel; amplamaing tant psaiava la conversaziun privata e prüvada cun quaist fin observatur e cugnuoschidur da l'orma umana. Seis sens averts per tuot il bel e grand cha'l muond po spordscher, seis grandius talent da requintar da seis giuvens ans, seis viadis, seis incunters cun grandas persunalitats e finalmaing seis anim d'or, seis umor chi sbuorflaiva directamaing cur ch'el avant o davo la part ufficiala entraiva in discussiun allegra cun Chasper Pult, que tuot rendaiva las tschantadas da la Cumischiun filologica ad ün giodimaint, ad ün di da vaira algrezcha per tuots. Üngün dals partecipants nun invludarà la partida a chejels giovada in üna saira da gün a Fürstenu intant cha cuour darachaiva a tschêl ruot e cha'ls lampiuns pichats sü vi dal tet da l'iral da chejels ris-chaivan mincha momaint da's stüder. Inschmanhabla eir la gita a Hohenrätien, Sant Albin e pro'l prümaran da Carschenna ingio cha l'intera cumischiun chi avaiva be il di avant discuss cun tscheras seriusas e frunts raplats problemuns da la cumplettaziun dal material da la fuormaziun tecnica dal D. R. G., giodaiva ün clap latmilch spüert d'ün amiaivel aclan. In frais-cha memoria ans restarà per adüna eir la saira avant l'ultima tschantada ingio cha'l Nestor da nossa cumpagnia da lavur circundà dals oters commembers da la cumischiun e da la redacziun, tuots tschinch stats seis scolars, ans quintet cun frais-chezza ed entusiassem da seis viadi sco referent in Spagna e sco char e bainvgnü giast da sia figlia in Egipto.

Durant ils 25 ans cha Louis Gauchat operet sco professur da romanistica a l'università da Turi ha el profità da mincha occasiun per preschantar a seis students eir il quart linguach svizzer. El avaiva stübgia noss idioms e s'occupà plü intensivmaing pustüt dal sursilvan. Ün dals prüms resultats visibels da quaists stüdis ais sia lavur: «Sprachgeschichte eines Alpenüberganges (Furka-Oberalp; Archiv für das Studium der neueren Sprachen vol. 117). Quaist

stüdi nu pudaiva amo profitar avuonda dals richs materials dal Glossaire ed amo main da quels dal D.R.G. o da l'Atlas linguistic da K. Jaberg ed J. Jud. Ils resultats obtgnüts sun perque in plüs grads be provisorics e permettaran differentas correcturas, ma amo hoz quaista lavur (originalmaing ün referat) ais restada la suletta chi skizzescha ün problem linguistic ed etnologic chi merita da gnir trattà a fuond pustüt daspö ch'ün ha recognuschü il Gotthard pel simbol da noss' essenza svizzra. Il champ da lavur predilet da Gauchat ais adüna stat seis pays romand; ma seis spiert memma vast per as perder aint in stret particularissem ha adüna darcho vis eir sün quaist champ dumandas e problems da portada generala. Uschè naschan dasper sia «Trilogie de la vie» (artichels da prova) «L'unité phonétique dans les patois d'une commune» ed otras lavuors, stüdis da valur principiala sco: «Gibt es Mundartgrenzen» (Archiv für das Studium der neueren Sprachen 111), «Vom morphologischen Denken» 1930 ed oters. Il lectur da las Annalas nu tschercharà qua üna caracteristica da las lavuors scientificas; uschè ans basta que da far attent al necrolog scrit dad ün da seis amis e collegas ed a la bibliografia chi cumpariran aint illa Vox Romanica, Vol. 7. Nos pövel rumantsch ha percunter ün dret d'indreschir cha'ls blers dals filologs svizzers chi as dedicheschan hoz a la perscrutaziun da las linguas rumantschas in general e dal retorumantsch in special han üna jada sezzü als peis da L. Gauchat ed han retschavü dad el impuls decisivs per lur operusità. Las dissertaziuns da Martin Lutta davart il dialect da Bravuogn e da Raymond Vieli davart la terminologia dals muglins in Grischun sun duos ouvras cha nus avain d'ingrazchar in part eir a l'operusità da Gauchat.

Ma bain la plü bella cumprova per la stretta uniun cha nöblezza da character e conscienza scientifica avaivan fat in sia persunalità ais il respet ch'el ha demuossà per la lavur, per las novas ideas ed ils nouv plans da seis collegas e scolars. L'exemplara armonia illa facultà romanistica a l'università da Turi tanter ordinarius, extraordinarius e docents privats ha contribui fich blier a plantar eir aint ils students dal seminari da Turi quel spiert d'unità e quella seriusità da lavur chi characteriseschan la «scoula svizzra».